

11

DNI
KSIĄŻKI
ŻYDOWSKIEJ

18–21 MAJA 2008 WARSZAWA

SPOTKANIA Z AUTORAMI

DYSKUSJE

WYKŁADY

WYSTAWY

NAJWIĘKSZY WYBÓR KSIĄŻEK O TEMATYCE ŻYDOWSKIEJ

Stoiska z książkami czynne przy ul. Twardej 6 (biały budynek obok synagogi) od niedzieli 18 maja do środy 21 maja, w godzinach 12.00-20.00.

Na wszystkie imprezy wstęp wolny.

Informacje:

„Midrasz” tel. (22) 850 21 51, tel./faks (22) 654 31 56

www.midrasz.pl

Synagoga im. Nożyków, ul. Twarda 6

Biały Budynek, ul. Twarda 6

Uniwersytet Trzeciego Wieku, ul. Twarda 2/4

Klub Mamele (Teatr Żydowski), pl. Grzybowski 12/16

Cafe Próźna, ul. Próźna 12

austriackie forum kultury, ul. Próźna 8

Czwartek, 15 maja

18.00 Erica Fischer – *Aimée i Jaguar. Historia pewnej miłości, Berlin 1943*

– spotkanie prowadzi Bożena Umińska-Keff.

[austriackie forum kultury](#)

Erica Fischer

Pisarka, dziennikarka, tłumaczka. We wczesnych latach 70. Erica współzakładała austriacki ruch feministyczny i była feministyczną aktywistką i teoretyczką do połowy lat 80. Opublikowała 11 książek na temat *gender* (płci kulturowej) i problematyki żydowskiej. Jej najbardziej znaną książką jest *Aimée & Jaguar*, wydana w 1994, na której podstawie nakręcono film.

Bożena Umińska-Keff

Publicystka, badaczka literatury, krytyk filmowy, tłumaczka, poetka, działaczka społeczna, wykładowczyni *gender studies* w Warszawie. Autorka tomu poezji *Nie jest gotowy*, studium *Postać z cieniem. Portrety Żydówek w polskiej literaturze* oraz zbioru tekstów krytycznych *Barykady. Kroniki obsesyjne lat 2000–2006*.

Aimée & Jaguar

Lilli jest typową kurą domową. Kiedy mąż wyjeżdża na front, postanawia zmienić swoje życie. Poznaje Felicję, kobiety zakochują się w sobie, doświadczają wielkiej miłości, odkrywają w sobie wzajemną fascynację. Jednak sytuacja polityczna – jedna z kobiet jest Żydówką, a druga katoliczką – udaremnia im bycie razem. Po ukazaniu się książki w 1994 roku do autorki zaczęli zgłaszać się nieznani dotąd świadkowie, uzupełniając kolejne wydania o nowy materiał. Dzięki adaptacji filmowej historia Aimée i Jaguar stała się znana na całym świecie.

Niedziela, 18 maja

12.00 Chłodne Kibbutz Breakfast – O czym piszą w Izraelu?

– spotkanie na temat współczesnej literatury hebrajskiej z udziałem Yossiego Avniego, Leszka Kwiatkowskiego i Pawła Smoleńskiego – prowadzi Mike Urbaniak. Więcej informacji na stronie www.kibbutz.art.pl
[Klubokawiarnia Chłodna 25](#)

13.00 Dzień otwarty warszawskiej Gminy Wyznaniowej Żydowskiej

– Warszawska Gmina Żydowska zaprasza na spotkanie ze współczesnym życiem Żydów warszawskich. W programie m.in.: zwiedzanie synagogi, warsztaty muzyczne, degustacja dań kuchni koszernej, wykład o odkrywaniu historii przodków, warsztaty tańca izraelskiego, a wieczorem – koncert Rzeszów Klezmer Band i pokaz

filmu „Kabała w Kabulu”. Na parkingu obok synagogi – stoiska organizacji i stowarzyszeń zajmujących się kulturą żydowską w Polsce. Od 13.00 do 18.00 ogródek z programem dla dzieci. Szczegółowy program na stronie www.warszawa.jewish.org.pl

15.00 Uroczysta inauguracja 11. Dni Książki Żydowskiej. Wernisaż wystawy ilustracji Andrzeja Wajdy do spektaklu *Dybuk wg Szlojme Zajnwila Rapoport (An-skiego)* **Synagoga im. Nożyków (babiniec)**

Andrzej Wajda

Reżyser filmowy i teatralny, scenarzysta i scenograf, jeden z najwybitniejszych twórców w historii światowego kina, laureat Oscara przyznanego za całokształt twórczości oraz wielu nagród krajowych i zagranicznych. Absolwent krakowskiej ASP oraz łódzkiej Filmówki. Autor m.in. takich obrazów, jak: „Kanał”, „Popiół i diament”, „Popioły”, „Wesele”, „Ziemia obiecana”, „Panny z Wilka”, „Człowiek z marmuru”, „Człowiek z żelaza”, „Korczak”, „Pan Tadeusz”, „Katyń”. Jako reżyser teatralny Andrzej Wajda szczególnie jest związany z krakowskim Starym Teatrem i warszawskim Teatrem Powszechnym. *Dybuk* w reżyserii Andrzeja Wajdy został wystawiony w marcu 1988 roku, wedle wersji Ernesta Brylla, dwa miesiące później – w Narodowym Teatrze „Habima” w Tel Awiwie. W obu inscenizacjach reżyser użył kostiumów zaprojektowanych wedle rysunków powstałych na przełomie lat 1987–88. Książka *Dybuk. Na pograniczu dwóch światów* zawiera nowy przekład tekstu dramatu, dokonany z języka hebrajskiego przez Awiszaja Hadariego, oraz reprodukcje oryginalnych grafik Andrzeja Wajdy.

16.00 Wystawa prac dzieci z Klimontowa

– prace o tematyce żydowskiej powstały podczas warsztatów, prowadzonych latem 2007 w klimontowskiej synagodze przez Annę Rozenfeld w ramach festiwalu „Brunonalia”. Więcej informacji na stronie www.brunonalia.pl

Synagoga im. Nożyków (stara klatka schodowa)

Anna Rozenfeld

Malarka, absolwentka szkół artystycznych w Marburgu, Salzburgu, Wiedniu i Warszawie. Zdobyła dyplom artystyczny u profesora Jacobo Borgesa (Wenezuela), miała osiem wystaw indywidualnych i brała udział w wielu wystawach grupowych w kraju i za granicą. Jej prace znajdują się w zbiorach prywatnych w Polsce, Austrii, Niemczech, Francji, Hiszpanii, Stanach Zjednoczonych i w Izraelu. Związana również z teatrem, uczestniczyła m.in. w studium aktorskim przy Teatrze Żydowskim w Warszawie.

16.00 *Nusech Pojln*. Studia z dziejów kultury jidysz w powojennej Polsce

– spotkanie z Eleonorą Bergman, Augustem Grabskim, Joanną Nalewajko-Kulikow i Magdaleną Rutą – prowadzi Bella Szwarcman-Czarnota.

Klub Mamele

Życie kulturalne w języku jidysz rozwijało się w Polsce także po II wojnie światowej, kres położył mu dopiero rok 1968. I chociaż było swoistym fenomenem na tle tego, co działo się w ZSRS, a przy tym jest zjawiskiem nieodległym w czasie, do niedawna mówiło się o nim bardzo niewiele. Na szczęście od kilku lat wzrasta zainteresowanie polskich i zagranicznych uczonych tym zapomnianym rozdziałem w dziejach żydowskiej kultury. Książka *Nusech Pojln*, będąca pokłosiem międzynarodowej konferencji naukowej „Dzieje kultury jidysz w krajach komunistycznych po II wojnie światowej”, zorganizowanej w listopadzie 2006 roku przez Katedrę Judaistyki UJ oraz Kollegium Jüdische Studien Uniwersytetu w Poczdamie, stanowi kolejny mały krok na drodze odkrywania owej zaniedbanej wiedzy. Prezentowane w niej teksty, poświęcone m.in. historii Żydowskiego Towarzystwa Krzewienia Sztuk Pięknych, Państwowemu Teatrowi Żydowskiemu, żydowskiej prasie oraz wydawnictwu Idysz Buch, przybliżają socjologiczną charakterystykę pokolenia polskich komunistów-Żydów, którzy podjęli, jak się okazało daremny, wysiłek kultuwowania kultury żydowskiej we własnym języku.

Eleonora Bergman

Historyk architektury, od 2007 roku dyrektor Żydowskiego Instytutu Historycznego w Warszawie. Ukończyła Wydział Architektury Politechniki Warszawskiej. Po studiach pracowała w Instytucie Urbanistyki i Architektury, a następnie w Pracowni Konserwacji Zabytków. Od połowy lat 80. zajmuje się zabytkami kultury żydowskiej, ich historią i dokumentacją. Opublikowała m.in. rozprawę *Nurt mauretański w architekturze synagog Europy Środkowo-Wschodniej w XIX i na początku XX wieku* oraz (z Janem Jagielskim) katalog *Zachowane synagogi i domy modlitwy w Polsce*.

August Grabski

Absolwent Historii UW, pracownik Żydowskiego Instytutu Historycznego. Zajmuje się dziejami polskich Żydów w XX wieku i historią ruchu komunistycznego. Autor książki *Żydowski ruch kombatancki w Polsce w latach 1944–1949*, współautor książek: *Studia z dziejów i kultury Żydów w Polsce po 1945 roku* (Warszawa 1997), *Studia z historii Żydów w Polsce po 1945 roku* (Warszawa 2000) oraz *Trockizm, doktryna i ruch polityczny* (Warszawa 2003).

Joanna Nalewajko-Kulikow

Asystentka w Instytucie Historii PAN, tłumaczka, ukończyła właśnie pisaną pod kierunkiem prof. dra hab. Jerzego Borejszy rozprawę doktorską poświęconą Dawidowi Sfaradowi i pokoleniu żydowskich komunistów w PRL. Autorka monografii *Strategie przetrwania. Żydzi po aryjskiej stronie Warszawy* (Warszawa 2004).

Magdalena Ruta

Adiunkt w Katedrze Judaistyki UJ, tłumaczka. Autorka książki *Pomiędzy dwoma światami. O Kalmanie Segalu*. Przetłumaczyła m.in. *Ważniaka Mendla Turobinera* oraz *Siostry Isaaca Bashevisa Singera*, a także *Co to jest judaizm* Marca Sterna. Redaktor naukowy tomu *Nusech Pojln*.

Bella Szwarzman-Czarnota

Filozof, tłumaczka, felietonistka i redaktorka miesięcznika społeczno-kulturalnego „Midrasz”, autorka książki *Mocą przepasały swe biodra*. Współautorka materiałów pomocniczych dla nauczycieli programu „Przywróćmy pamięć” realizowanego przez Fundację Ochrony Dziedzictwa Żydowskiego.

18.00 Pragmatyk czy konformista – spór o rolę papieża Piusa XII w sprawie Holokaustu

– spotkanie z Danem Kurzmanem, autorem książki *Misja Specjalna. Hitlerowski plan zajęcia Watykanu i porwania papieża* – prowadzi Bogusław Wołoszański.

[Klub Mamele](#)

Dan Kurzman

Były korespondent zagraniczny dziennika „Washington Post”, autor szesnastu książek, w tym bestsellerów *Fatal Voyage: The Sinking of the USS Indianapolis* oraz *Genesis 1948: The First Arab–Israeli War*. Przed podjęciem pracy dla „Washington Post” był korespondentem NBC News w Jerozolimie oraz szefem azjatyckiej filii McGraw-Hill News Service.

Bogusław Wołoszański

Dziennikarz i popularyzator historii, autor wielu książek o tematyce historycznej. Pomysłodawca i autor programu telewizyjnego i radiowego „Sensacje XX wieku”. Autor wielu artykułów prasowych oraz książek przedstawiających mechanizmy polityczne i gospodarcze XX wieku. Na podstawie jego scenariusza powstał 13-odcinkowy serial „Tajemnica Twierdzy Szyfrów” dla TVP.

Misja Specjalna. Hitlerowski plan zajęcia Watykanu i porwania papieża to jedyna książka o zakulisowej historii spisku hitlerowców przeciwko Watykanowi oraz jego konsekwencjach. Wrzesień 1943 roku. Adolf Hitler wpada w furję, kiedy się dowiaduje, że we Włoszech obalono Benito Mussoliniego. Wysłał do Rzymu niemieckie wojska i powierza generałowi SS Karlowi Wolffowi „misję specjalną”: zająć Watykan i uprowadzić papieża Piusa XII. Na ten sam czas Niemcy zaplanowali deportację rzymskich Żydów do Auschwitz. Aby zaskarbić sobie przychylność aliantów na wypadek prawdopodobnej przegranej Niemiec, generał Wolff podejmuje niebezpieczną grę, która odmieni oblicze historii.

18.00 Wernisaż wystawy „Żydowski Wiedeń w obiektywie Iwony Schmidt”

Historia Wiednia bardzo silnie związana jest z losami zamieszkujących go przez wieki Żydów. W architekturze miasta widać to zarówno w byłej dzielnicy żydowskiej (Leopoldstadt), jak wśród pojedynczych, rozrzuconych po całym mieście budynków, pałaców, obiektów religijnych. Żyjąca w Austrii artystka-fotograf Iwona Schmidt od lat z ogromną pasją penetruje tajemnicze uliczki z zapomnianymi

zaułkami, a także żydowskie cmentarze. W prezentowanych kolażach fotograficznych artystka zastosowała współczesne komputerowe techniki montażowe i graficzne, co pozwoliło osiągnąć efekt nakładania i wzajemnego przenikania się kilku warstw.

[austriackie forum kultury](#)

Wernisażowi towarzyszy wykład Piotra Szalszy „Żydowski Wiedeń wczoraj i dziś”.

Piotr Szalsza

Reżyser, muzyk, scenarzysta, tłumacz, pisarz, dziennikarz, publicysta, redaktor i producent widowisk telewizyjnych, organizator projektów muzycznych, teatralnych i naukowych, mieszka w Wiedniu.

19.00 Występ zespołu Rzeszów Klezmer Band

[Plac przed synagogą im. Nożyków](#)

Rzeszów Klezmer Band

Zespół powstał w listopadzie 2004 roku w związku z odbywającą się wystawą poświęconą twórczości Brunona Schulza. Skład tworzą absolwenci i uczniowie rzeszowskich szkół muzycznych: **Jacek Anyszek** – klarnet; **Mateusz Chmiel** – klarnet; **Marcin Mucha** – akordeon; **Wojciech Jajuga** – kontrabas; **Kamil Siciak** – instrumenty perkusyjne; **Sabina Nycek** – śpiew (gościnnie). Zespół dał ponad 100 koncertów na terenie całej Polski. Brał udział w wielu konkursach i festiwalach, kilkakrotnie nagrywał dla Polskiego Radia Rzeszów i TVP3. Największym osiągnięciem zespołu jest udział w multikulturowym festiwalu „SZIGET” w Budapeszcie oraz wydany album *Siedem*.

20.30 Plenerowa projekcja filmu dokumentalnego „Kabała w Kabulu”, spotkanie z reżyserem Danem Alexe

[Plac przed synagogą im. Nożyków](#)

„**Kabała w Kabulu**” (Cabală la Kabul, reż. Dan Alexe, Rumunia 2007, 87 min)
Film dokumentalny „Kabała w Kabulu” opowiada historię ostatnich dwóch Żydów ze stolicy Afganistanu po upadku reżimu talibów. Isaac Levy i Zabulon Simantov dzielą starą synagogę i cały czas się kłócą. Film zdobył główną nagrodę Festiwalu Astra Film Fest z Sibiu w 2007 r. i jest wyświetlany na dużych ekranach we Francji i Belgii.

Dan Alexe

Znany filmowiec i dziennikarz rumuńskiego pochodzenia mieszkający w Belgii. Jest reżyserem filmów dokumentalnych na temat Czeczenii, Afganistanu, Pakistanu, Kosowa i Środkowej Azji. Pracował dla BBC i dla Radia Wolna Europa. Zdjęcia do filmu „Kabała w Kabulu” zaczynał w 2001 r., ale po roku, po powrocie do Europy, taśmy zostały mu ukradzione. W 2003 roku wrócił do Kabulu, nauczył się języka i ponownie zaczął kręcić film, który okazał się zupełnie inny od wcześniejszego dzieła.

Poniedziałek, 19 maja

16.00 *Wesele w Brighton Beach* – spotkanie z Emilem

Draitserem

– prowadzi Bella Szwarzman-Czarnota.

[Klub Mamele](#)

Emil Draitser

Z wykształcenia inżynier-elektryk. Pisarz i dziennikarz. Pochodzi z Odessy, a od lat 70. mieszka w USA. Debiutował w latach sześćdziesiątych. Od 1986 roku jest wykładowcą nowojorskiego Hunter College. Publikował w języku rosyjskim i angielskim, od kilku lat jest stałym współpracownikiem „Midrasza”.

Wesele w Brighton Beach to zbiór prozy, tworzonej w języku rosyjskim i przełożonej na polski przez Bellę Szwarzman-Czarnotę. Opowiadania Draitsera ukazują losy rosyjskich Żydów, w szczególności odeskich, i obejmują czasy II wojny światowej, powojenną epokę stalinowską, lata sześćdziesiąte i siedemdziesiąte XX w., kiedy to zaczęła się walka o prawo do emigracji, wreszcie – odbudowywanie życia na obczyźnie. Autentyzm relacji każe przypuszczać, że autor oparł się przede wszystkim na przeżyciach własnych i swoich bliskich. Widzimy więc świat najpierw oczami kilkuletniego chłopca, później ucznia szkoły sowieckiej, wreszcie – dorosłego mężczyzny, próbującego najpierw znaleźć miejsce w kraju, w którym się urodził, a potem na emigracji w Stanach Zjednoczonych.

16.30 *Żydzi pod sztandarami Orła Białego*

– spotkanie z udziałem Tovy Ben Zvi, Joanny Brańskiej i Tomasza Gąsowskiego.

[austriackie forum kultury](#)

Joanna Brańska

Pracownik naukowy Biblioteki Narodowej, działaczka społeczna, prezes Stowarzyszenia Polska–Izrael.

Tova Ben Zvi

Śpiewaczka, córka kantora i kompozytora synagogałnego chasydów z Góry Kalwarii, Hersza Henocha Szczekacza, więźniarka łódzkiego getta i obozów w Auschwitz i Bergen-Belsen. Wykonuje tradycyjny repertuar żydowski, przede wszystkim pieśni w językach jidysz i hebrajskim. Koncertuje na całym świecie, często na zaproszenie duchownych występuje w kościołach katolickich, wykonując psalmy w języku hebrajskim. W 1999 roku Polska Rada Chrześcijan i Żydów przyznała jej tytuł „Człowieka Pojednania”.

Tomasz Gąsowski

Profesor w Instytucie Historii UJ, kierownik Zakładu Historii Polski Nowoczesnej UJ oraz Katedry Kultur Mniejszości Narodowych w Wyższej Szkole Filozoficzno-Pedagogicznej „Ignatianum”, prezes Fundacji Centrum Dokumentacji Czynu Niepodległościowego w Krakowie. Badacz dziejów Polski XIX i XX wieku, w tym dziejów stosunków polsko-żydowskich. Autor m.in. książek *Między gettem a światem. Dylematy ideowe Żydów galicyjskich na przełomie XIX i XX wieku* oraz *Pod sztandarami Orła Białego. Kwestia żydowska w Polskich Siłach Zbrojnych w czasie II wojny światowej*.

Pod sztandarami Orła Białego

Monografia problemów związanych ze służbą wojskową Żydów w Polskich Siłach Zbrojnych w okresie II wojny światowej. Autor dokonał całościowej rekonstrukcji zdarzeń, rozgrywających się między polskimi i żydowskimi żołnierzami służącymi podczas II wojny światowej pod sztandarami Orła Białego we Francji, Szwajcarii, Rosji, na Bliskim Wschodzie i Azji Środkowej oraz na Wyspach Brytyjskich. Losom Żydów-żołnierzy w sformowanej w ZSRS armii Władysława Andersa poświęcona została książeczka Lajba Szczekacza pt. *Legion Żydowski w Armii Andersa*, którą zaprezentują Tova Ben Zvi i Joanna Brańska.

17.00 Spotkanie autorskie z Józefem Henem

– prowadzi Anna Sobolewska.

[Sala Uniwersytetu Trzeciego Wieku](#)

Józef Hen

Prozaik, publicysta, scenarzysta. Przed wojną współpracował z „Małym Przeglądem”, redagowanym przez Janusza Korczaka. Autor wielu powieści, scenariuszy filmowych, tomów wspomnień, esejów literackich. Napisał m.in. *Niebo naszych ojców*, *Nie boję się bezsennych nocy*, *Nowolipie* i *Najpiękniejsze lata*. Autor scenariuszy m.in. do filmów „Dwa żebra Adama”, „Prawo i pięść”. Autor fabularyzowanych biografii Montaigne’a, Tadeusza Boya-Żeleńskiego i króla Stanisława Augusta Poniatowskiego.

Anna Sobolewska

Krytyk i historyk literatury. Profesor w Instytucie Badań Literackich PAN. Autorka książek m.in.: *Polska proza psychologiczna 1945–1950*, *Mistyka dnia powszedniego. Poetyka doświadczeń wewnętrznych w prozie i poezji współczesnej; Maksymalnie udana egzystencja. Szkice o życiu i twórczości Mirona Białoszewskiego*, *Maski Pana Boga. Szkice o pisarzach i mistykach* oraz *Cela. Odpowiedź na zespół Downa*.

Pingpongista to najnowsza powieść Józefa Hena. Jest rok 2001.

W małym miasteczku Cheremiec władze i obywatele przygotowują się do uroczystości odsłonięcia pomnika ku czci zamordowanych w czasie II wojny światowej. Do miasteczka przyjeżdża prezydent RP, znakomici

goście z zagranicy, w tym sędzieja Mike Murphy, zamerykanizowany Polak, który przed 60 laty był świadkiem pogromu na Żydach. Dzisiaj emeryt, w ciągu czterodniowych uroczystości ma wiele okazji, aby wracać pamięcią do czasów dzieciństwa spędzonego w Polsce. Rozmawia z księdzem pamiętającym wydarzenia sprzed 60 lat, przygląda się różnym postawom dzisiejszych mieszkańców miasteczka. Podsumowuje swoje długie i dramatyczne życie, w końcu zmaga się z własnym wyrzutem sumienia. Józef Hen podejmuje temat ciągle trudny i niedostatecznie opisany. Zagłada Żydów, niejednoznaczna postawa Polaków wobec wydarzeń, które miały miejsce podczas okupacji, wywołują w Polsce gorące spory. *Pingpongista* to nowy głos w tej sprawie.

18.30 Podwójny krajobraz – spotkanie z Irit Amiel

– prowadzi Michał Głowiński, fragmenty książki czyta Sławomira Łozińska.

Klub Mamele

Irit Amiel

Izraelska poetka, tłumaczka i pisarka. Po II wojnie światowej, którą przeżyła w Polsce, wyjechała do Izraela. Wydała kilka zbiorów własnych wierszy hebrajskich. W Polsce ukazały się jej trzy tomiki poetyckie: *Egzamin z Zagłady* (1994, 1998), *Nie zdążyłam* (1998) oraz *Wdychać głęboko* (2002), w których porusza problem Zagłady. Temu samemu tematowi poświęcony jest jej zbiór opowiadań *Osmaleni* (1999), który nominowano do Nagrody Literackiej Nike w 2000 roku. Utwory Irit Amiel drukowano m.in. w „Midraszu”, „Słowie Żydowskim”, „Czasie Kultury”, paryskiej „Kulturze” i „Zeszytach Literackich”. Z polskiego na hebrajski Irit Amiel przetłumaczyła m.in. utwory Marka Hłaski, Henryka Grynberga, Hanny Krall i Wisławy Szymborskiej. Z hebrajskiego na polski przełożyła wiersze współczesnych poetów izraelskich i wydała je w autorskiej antologii. *Podwójny krajobraz* to najnowszy tom jej prozy, także poświęcony Zagładzie i jej konsekwencjom dla tych, którzy przeżyli.

Michał Głowiński

Teoretyk i historyk literatury, profesor w Instytucie Badań Literackich PAN, autor wielu rozpraw teoretycznych na temat literatury polskiej XIX i XX wieku, edytor, współautor *Słownika terminów literackich*, badacz języka oficjalnej propagandy PRL. Autor prozy wspomnieniowej z okresu Zagłady (m.in. tom *Czarne sezony*), licznych tomów esejów, szkiców i recenzji literackich.

Sławomira Łozińska

Aktorka, w dorobku artystycznym ma kilkadziesiąt ról teatralnych, filmowych i telewizyjnych. Związana z warszawskim Teatrem Narodowym (1973–86, 1988–90). W latach 1990–94 występowała w Teatrze Nowym w Warszawie, w latach 1993–94 także w Teatrze Adekwatnym. Obecnie (od 1997) pełni funkcję koordynatora pracy artystycznej Teatru Narodowego.

18.00 Jidysz żyje w internecie – prezentacja internetowego słownika języka jidysz

– w prezentacji multimedialnej wezmą udział jego autorzy: Dariusz Jażdżyk (Joystick), Helena Polak (Rovdyr) oraz Piotr Widłaszewski (Pioter).

[Cafe Prózna](#)

Czy język jidysz ma szansę trwać i rozwijać się w dobie mediów cyfrowych? Jak wygląda internetowa społeczność znawców, entuzjastów i studentów języka żydowskiego? Gospodarze spotkania i autorzy internetowego słownika *Jidysz lebt* przekonują, że to możliwe. W ciągu dwóch lat zamieścili na stronie Wikipedii ponad 7000 haseł, z których wszystkie zawierają romanizację YIVO, polską wymowę fonetyczną oraz zapis w międzynarodowym alfabecie fonetycznym. W istniejącym już słowniku niemal wszystkie hasła zaopatrzone w podstawowe informacje dotyczące gramatyki. Spora część haseł ma również podaną etymologię oraz wyrazy pochodne i synonimy. Docelowo twórcy planują uzupełnić słownik o brakujące przykłady oraz wszelkie możliwe odmiany. Na bieżąco dodają nowe hasła. Jako że słownik redagowany jest w internecie – zapraszają do współpracy wszystkich chętnych autorów. Szczegóły na stronie <http://pl.wiktionary.org/wiki/Portal:Jidysz>

Dariusz „Joystick” Jażdżyk

Grafik, webmaster, dziennikarz, popularyzator języka jidysz. Studiował archeologię (UW) i wiedzę o teatrze (AT); pionier polskiego internetu (m.in.: pierwsze polskie literackie pismo internetowe „Epat”, 1993), współzałożyciel i najmłodszy redaktor wydawanego przez spółdzielnię Bajtek „Atari Magazyn” (1989); były współtwórca serwisu terra.pl, aktor i reżyser, założyciel Teatru Harmonii i Chaosu, były współpracownik Teatru AKT, Komuny Otwock i Ośrodka Praktyk Teatralnych „Gardzienice”.

Wtorek, 20 maja

15.00 Free2Choose, DebaTY/DylemaTY – debata o wolności i prawach człowieka

– debatę poprowadzą animatorzy Stowarzyszenia Spotkania.

[Sala Uniwersytetu Trzeciego Wieku](#)

Stowarzyszenie dla Edukacji i Kultury, powstało w 2003 roku. Główne pola działania Stowarzyszenia to: edukacja, sztuka, kultura, ewaluacja, prowadzenie badań. Realizuje takie projekty, jak: Wielokulturowa Wola, Free2Choose. Szczegóły na stronie www.spotkania.waw.pl

16.00 Polska – kraina lasów i rzek. Spotkanie z Shoshaną Ronen

– prowadzi Kazimiera Szczuka.

[Klub Mamele](#)

Shoshana Ronen

Doktor filozofii, wykładowczyni w Zakładzie Hebraistyki UW. Autorka książek *Nietzsche and Wittgenstein. In Search of Secular Salvation* oraz *Polin – a Land of Forests and Rivers. Images of Poland and Poles in Contemporary Hebrew Literature in Israel*. Współautorka *Samouczka języka hebrajskiego* (wraz z Michałem Sobelmanem).

Kazimiera Szczuka

Historyk literatury, krytyk literacki, dziennikarka telewizyjna, działaczka ruchów kobiecych, feministka, członkini zespołu Krytyki Politycznej, członkini partii Zieloni 2004. Pracuje w Instytucie Badań Literackich PAN i wykłada *gender studies* w Instytucie Stosowanych Nauk Społecznych UW. Publikowała m.in. w „Gazecie Wyborczej”, „Res Publice Nowej”, „Tekstach Drugich”, „Zadrze”, „Biuletynie OŚKi”. Opublikowała książki: *Kopciuszek, Frankenstein i inne* oraz *Milczenie owieczek*.

Polin – a Land of Forests and Rivers. Images of Poland and Poles in Contemporary Hebrew Literature in Israel

(Polin – kraina lasów i rzek. Wizerunek Polski i Polaków we współczesnej literaturze izraelskiej). Rozprawa Shoshany Ronen prezentuje obraz Polski i Polaków w hebrajskojęzycznej literaturze Izraela ostatnich kilkadziesiąt lat i ma charakter analityczno-opisowy. Szczególne miejsce przypada tzw. literaturze drugiej generacji, które to określenie jest traktowane dość szeroko, jako termin przede wszystkim pokoleniowy, a nie biograficzny. Prawdopodobnie autorka jest jedyną osobą, która ze względu na swoje kompetencje, w tym także językowe, jak również znajomość współczesnej Polski i Izraela, mogła się podjąć zrealizowania tak sformułowanego tematu.

17.00 Bóg ukrył swoją twarz. Poetyckie obrachunki Rejzl Żychlińskiej z Gąbiną

– wykład Belli Szwarzman-Czarnoty.

[Sala Uniwersytetu Trzeciego Wieku](#)

Bella Szwarzman-Czarnota

Filozof, tłumaczka, felietonistka i redaktorka miesięcznika społeczno-kulturalnego „Midrasz”, autorka książki *Mocą przepasały swe biodra*. Współautorka materiałów pomocniczych dla nauczycieli programu „Przywróćmy pamięć” realizowanego przez Fundację Ochrony Dziedzictwa Żydowskiego.

Rejzl Żychlińska

Urodziła się w 1910 roku Gąbinie. Kształciła się w polskiej szkole i u prywatnych nauczycieli. W 1935 roku była kierowniczką Domu Sierot we Włocławku, potem mieszkała w Warszawie. Po wybuchu wojny uciekła do ZSRS. W roku 1947 wróciła do kraju i zamieszkała na Dolnym Śląsku. W latach 1948–51 przebywała w Paryżu. Stamtąd wyjechała do Stanów Zjednoczonych. Debiutowała w 1928 roku,

a jej pierwszy tomik pt. *Lider* (Wiersze), z okładką Jakuba Adlera i wstępem Icyka Mangera, został wydany przez żydowską sekcję PEN-Clubu w 1938 roku. Tuż przed wojną ukazał się też tomik *Der regn zingt* (Śpiewa deszcz). Po wojnie, w czasie pobytu w Polsce, Żychlińska wydała tomik *Cu łojtere bregn* (Ku jasnym brzegom). Następne tomiki ukazały się w Ameryce: *Szwajgndike tirn* (Milczące drzwi), *Harbstike skwern* (Jesienne skwery), *Di november zun* (Listopadowe słońce). W 1975 roku otrzymała w Izraelu nagrodę im. Icyka Mangera. Zmarła w 2001 roku w Kalifornii.

17.30 Życie przecięte. Opowieści pokolenia marca.

Historia? Literatura? – spotkanie z Joanną Wiszniewicz

– prowadzi Dariusz Stola.

[austriackie forum kultury](#)

Joanna Wiszniewicz

Z wykształcenia polonistka. Pracuje w Żydowskim Instytucie Historycznym. Zajmuje się problemem tożsamości polskich Żydów, zwłaszcza pierwszej powojennej generacji. Autorka: *Z Polski do Izraela. Rozmowy z pokoleniem '68, A jednak czasem miewam sny. Historia pewnej samotności Joannie Wiszniewicz opowiedziana* oraz najnowszej książki *Życie przecięte. Opowieści pokolenia marca*.

Dariusz Stola

Historyk, profesor w Collegium Civitas i w Instytucie Studiów Politycznych PAN. Autor wielu artykułów poświęconych politycznej i społecznej historii Polski XX wieku, zwłaszcza dziejów PRL. Opublikował książki: *Nadzieja i Zagłada* (nagroda „Polityki”, nagrody im. prezydenta Raczyńskiego i Jana Górskiego oraz nagroda „Dziejów Najnowszych”) oraz *Kampania antysyjonistyczna w Polsce 1967–1968*.

Życie przecięte. Opowieści pokolenia Marca to niezwykle dokument, który pokazuje losy pierwszej powojennej generacji polskich Żydów, skomplikowane i niejednoznaczne kulturowo drogi rozwoju ich tożsamości oraz historyczne uwikłania. Oparty jest na rozmowach wybranych ze zgromadzonego przez autorkę obszernego zbioru wywiadów typu *oral history*. Ich bohaterowie, urodzeni i wychowani w miastach i miasteczkach powojennej Polski, opowiadają o swoim dzieciństwie przeżytym w powojennej Polsce. Mówią o czasach szkoły i dojrzewania. Opowiadają o tym, jak przeżyli Marzec – i kim są po Marcu.

18.00 Markus Jastrow i Izaak Cylkow – dwaj warszawscy rabini i ich dziedzictwo

– dyskusja z udziałem Jana Doktora, Michała Galasa i Pawła Śpiewaka – prowadzi Piotr Paziński.

[Klub Mamele](#)

Jan Doktór

Pracownik naukowy w Żydowskim Instytucie Historycznym w Warszawie, tłumacz, znawca dziejów Żydów polskich, zwłaszcza ruchów mesjańskich i chasydyzmu. W 1996 roku wydał kronikę życia Jakuba Franka, pt. *Rozmaite adnotacje, przypadki, czynności i anegdoty Pańskie*, powstała na początku XIX wieku na dworze jego córki w Offenbachu, zaś w roku 1997 wszystkie zachowane zbiory nauk Franka pt. *Księga słów Pańskich. Ezoteryczne wykłady Jakuba Franka*. Opublikował rozprawy: *Śladami mesjasza apostaty, W poszukiwaniu żydowskich krytochrześcijan, Początki chasydyzmu polskiego*.

Michał Galas

Adiunkt w katedrze Judaistyki UJ. Autor i redaktor wielu studiów z dziedziny historii żydowskiej tradycji religijnej, ze szczególnym uwzględnieniem mesjanizmu i mistycyzmu w Polsce, m.in. *Światło i słońce. Studia z dziejów chasydyzmu, Żydzi lelewscy, Obecność i ślady* (wspólnie z Mirosławem Skrzypczykiem), *Duchowość żydowska w Polsce* i ostatnio *Rabin Markus Jastrow i jego wizja reformy judaizmu*.

Piotr Paziński

Dziennikarz, eseista, krytyk literacki i tłumacz. Z wykształcenia filozof. Od 2000 roku redaktor naczelny miesięcznika społeczno-kulturalnego „Midrasz”. W latach 1992–1997 dziennikarz – „Gazety Wyborczej”. W 2005 roku opublikował książkę *Labirynt i drzewo*, poświęconą *Ulissesowi* Jamesa Joyce’a (praca doktorska obroniona w IBL PAN).

Paweł Śpiewak

Socjolog, historyk idei i myśli politycznej, publicysta, tłumacz, profesor Uniwersytetu Warszawskiego, były poseł na Sejm z ramienia Platformy Obywatelskiej, autor m.in. książek: *W stronę wspólnego dobra, Spór o Polskę 1989–99* (antologia tekstów), *Rewolucja w małym mieście, Pamięć po komunizmie*. Za książkę *Midrasze: księga nad księgami* nominowany do Nagrody Literackiej Nike.

Zagadnienie reformy judaizmu w XIX-wiecznej Polsce i towarzysząca jej ówczasie burzliwa dyskusja to temat dzisiaj niemalże nieznany, prawie nieobecny w badaniach naukowych, a także życiu współczesnej polskiej społeczności żydowskiej. Ile zawdzięczamy i czego możemy się nauczyć od dwóch wielkich rabinów warszawskich: Markusa Jastrowa i Izaaka Cyilkowa? Czy dwaj uczeni, emblematyczne postaci polskiego judaizmu postępowego, winni pozostać dla nas autorami znakomitych słowników pojęć literatury talmudycznej (Jastrow) i przekładów hebrajskiej Biblii (Cyilkow)? A może ich wizja nowoczesnego judaizmu, który do czasów Zagłady nie zdążył się na dobre na ziemiach polskich zakorzenić i rozwinąć, a który dziś stanowi niezwykle ważny nurt cywilizacji żydowskiej na świecie, może być dla nas wciąż aktualna i stanowić ważne źródło inspiracji do rozważań nad żydowską tożsamością?

19.00 Po Marcu. Wiedeń, Rzym, Nowy Jork – spotkanie z Anną Frajlich, Felicją Bromberg i Władysławem Zającem

– prowadzi Katarzyna Jutkiewicz-Kubiak.

[austriackie forum kultury](#)

Anna Frajlich

Od emigracji marcowej mieszka w Stanach Zjednoczonych. Jest wykładowcą na Uniwersytecie Columbia, a w 1990 roku obroniła pracę doktorską na Wydziale Sławistyki Uniwersytetu Nowojorskiego. Znana i ceniona przez rzesze czytelników poetka. Od lat publikuje w prasie emigracyjnej i krajowej, a kolejne tomiki jej wierszy spotykają się z ogromnym uznaniem krytyki. Opublikowała m.in. *Aby wiatr namalować*, *Tylko ziemia*, *Indian Summer*, *Który las*, *Drzewo za oknem*, *Znów szuka mnie wiatr*.

Władysław Zajęc

ukończył Wydział Mechaniki Precyzyjnej (1965) oraz Studium Podyplomowe w Zakresie Ekonomiki i Ergonomii (1967) na Politechnice Warszawskiej. W Stanach Zjednoczonych specjalizował się w dziedzinie optyki satelitarnej i przestrzeni kosmicznej (Space Optics).

Felicja Antonina Bromberg z d. Frajlich

ukończyła Szkołę Dokumentacji Naukowo-Technicznej i Ekonomicznej w Warszawie, mieszka od dziesięciu lat w Wirginii na przedmieściach Waszyngtonu. Ma jednego syna, który mieszka w pobliżu ze swoją żoną i dwojgiem dzieci.

Po Marcu. Wiedeń, Rzym, Nowy Jork to zbiór listów pisanych przez Annę Frajlich, jej męża Władysława Zajęcą i siostrę Felicję Bromberg do rodziny, która została w Polsce. Peron Dworca Gdańskiego przedzielił ich życie na dwie części: przed i pomarcową. Rozpoczęły mozolne budowanie życia od nowa, krok po kroku próbując przezwyciężyć szok, lęk, obawy, niepewność, samotność, starając się odnaleźć drobiny szczęścia w najmniejszych sprawach życia codziennego. Czytając zebrane tu listy, poznajemy, dzień po dniu, trudną emigrancką rzeczywistość. To relacje niezwykle cenne, bo pisane na bieżąco, a więc pełne szczegółów, które byłyby nie do odtworzenia we wspomnieniach spisywanych po latach, żywych emocji i szczerych obserwacji. A dla miłośników poezji Anny Frajlich ta korespondencja to także nieoceniona możliwość odnalezienia nieznanych być może dotąd sensów wielu jej wierszy.

Katarzyna Jutkiewicz-Kubiak

Z wykształcenia polonistka, sekretarz redakcji i dziennikarka miesięcznika „Midrasz”, redaktorka tomu *Po Marcu. Wiedeń, Rzym, Nowy Jork*.

Środa, 21 maja

16.00 Hebrajska literatura współczesna – okiem tłumacza

– spotkanie tłumaczy współczesnej literatury izraelskiej tworzonej w języku hebrajskim: Leszka Kwiatkowskiego, Michała Sobelmana i Magdaleny Sommer.

[Sala Uniwersytetu Trzeciego Wieku](#)

Leszek Kwiatkowski

Muzyk, tłumacz. Przełożył m.in. *Opowieść o miłości i mroku* Amosa Oza, *Powrót z Indii* A. B. Jehoszui, *Dziewczynkę* Alony Frankel, *Ciotka Faruma nie była dziwką* Yossiego Avniego. Niedługo ukaze się *Pan Mani* A. B. Jehoszui w jego przekładzie.

Michał Sobelman

Tłumacz, scenarzysta filmów dokumentalnych. W 1969 roku wyemigrował z Polski do Izraela, gdzie ukończył historię i slawistykę na Uniwersytecie Hebrajskim w Jerozolimie. W latach 1981–1992 był pracownikiem naukowym tej uczelni, a w latach 1988–1993 współpracownikiem Instytutu Yad Vashem. Od 1993 roku pełni funkcję rzecznika prasowego ambasady Izraela w Warszawie. Jest tłumaczem literatury hebrajskiej. Do jego ostatnich przekładów należy powieść izraelskiej pisarki Judith Katzir *Matisse ma słońce w brzuchu*, która ukazała się w języku polskim w 2007 roku. Obecnie pełni też obowiązki redaktora naczelnego miesięcznika „Słowo Żydowskie”.

Magdalena Sommer

Tłumaczka i nauczycielka języka hebrajskiego, przełożyła m.in. opowiadania Etgara Kereta, dwie powieści kryminalne Shulamit Lapid oraz powieść *Kochanek* A. B. Jehoszui.

17.00 W krajach Hitlera i Stalina – podróże Bernarda Singera

– w prezentacji zbioru reportaży Singera wezmą udział Szymon Rudnicki i Maciej Wójcicki. Spotkanie poprowadzi Daniel Grinberg.

[Klub Mamele](#)

Daniel Grinberg

Historyk, profesor Uniwersytetu w Białymstoku. Zajmuje się historią XIX wieku, socjologią historyczną, emancypacją Żydów europejskich. Opublikował m.in.: *Ruch anarchistyczny w Europie Zachodniej 1870–1914*, *Geneza apartheidu*, *Holocaust 50 years after* (red.). Tłumaczył teksty H. Arendt, I. Berlina, M. Dżilasa, B. Russella, G. Sartori.

Szymon Rudnicki

Historyk, profesor w Instytucie Historycznym UW. Zajmuje się problematyką historii ruchu narodowego i konserwatywnego w Polsce,

mniejszości narodowych i stosunków polsko-żydowskich. Opublikował m.in. książki *Działalność polityczna polskich konserwatystów 1918–1926*, *Obóz Narodowo-Radykalny – geneza i działanie*, *Ziemiaństwo polskie w XX wieku*. Ostatnio wydał książkę *Żydzi w parlamencie II Rzeczypospolitej*.

Maciej Wójcicki

Doktorant, pracownik zakładu Historii XX wieku Instytutu Historii Uniwersytetu Warszawskiego. Zajmuje się historią Żydów w XX wieku. Redaktor wyboru reportaży Bernarda Singera wydanych w serii Biblioteka „Midrasza”.

Bernard Singer (Regnis)

Wybitny dziennikarz, publicysta polityczny i reportażysta, piszący w dwóch językach: polskim i jidysz, jeden z najlepszych komentatorów życia politycznego Polski międzywojennej, gwiazda prasy żydowskiej i polskiej. Zebrane i wydane w serii Biblioteka „Midrasza” reportaże Singera są plonem podróży do Niemiec z okresu dojścia do władzy Hitlera oraz do Związku Sowieckiego (w tym także Biroboty) doby stalinizmu. Choć niepozbawione złudzeń, do dziś są przenikliwą analizą totalitaryzmu, a przy tym znakomitym, szkicowanym na żywo portretem krajów i ustrojów, które na szczęście należą już do historii.

17.30 Czy wolno śmiać się z Hitlera?

Krótki multimedialny przegląd filmowych komedii o Hitlerze – prezentuje Gabriele Lesser.

[Sala Uniwersytetu Trzeciego Wieku](#)

Gabriele Lesser

Historyk, dziennikarka. Korespondentka m.in. „Die Tageszeitung” i „Jüdische Allgemeine” (Berlin), „Der Standard” i „Illustrierte Neue Welt” (Wiedeń). Autorka m.in.: *Leben als ob. Die Untergrunduniversitaet in Krakau im Zweiten Weltkrieg* (Życie na niby. Uniwersytet Jagielloński w podziemiu 1939–1949). *Koenigsberg? Kaliningrad? Jews in East Prussia and Russia, Haniebne czyny będą pomszczone. Pogromy Żydów Galicji Wschodniej latem 1941 roku*.

Czy wolno śmiać się z Hitlera? „Nie, w żadnym wypadku” – powiedział sam Hitler. Za dowcip na temat Hitlera w III Rzeszy można było trafić do obozu koncentracyjnego. Do dzisiaj ludzie na całym świecie mają wątpliwości: czy wolno śmiać się z Hitlera, czy nie. Na pewno nie wolno śmiać się z Zagłady, z zamordowanych ludzi, z ofiar. Ale z Hitlera? Coraz więcej filmowców i artystów uważa, że to sposób na uwolnienie się od fałszywego obrazu demona Hitlera. Wykład multimedialny (filmy, komiksy, dowcipy) i dyskusja.

18.00 Anna Frajlch czyta swoje wiersze

– kameralne spotkanie z autorką *Drzewa za oknem* – wśród przyjaciół i czytelników, przy kawie, ciastkach i winie.

Cafe Prózna

Anna Frajlch

Od emigracji marcowej mieszka w Stanach Zjednoczonych. Jest wykładowcą na Uniwersytecie Columbia, a w 1990 roku obroniła pracę doktorską na Wydziale Sławistyki Uniwersytetu Nowojorskiego. Znana i ceniona przez rzesze czytelników poetka. Od lat publikuje w prasie emigracyjnej i krajowej, a kolejne tomiki jej wierszy spotykają się z ogromnym uznaniem krytyki. Opublikowała m.in. *Aby wiatr namalować*, *Tylko ziemia*, *Indian Summer*, *Który las*, *Drzewo za oknem*, *Znów szuka mnie wiatr*.

19.00 Spotkanie z Szewachem Weissem

– spotkanie prowadzi Jerzy Kisielewski.

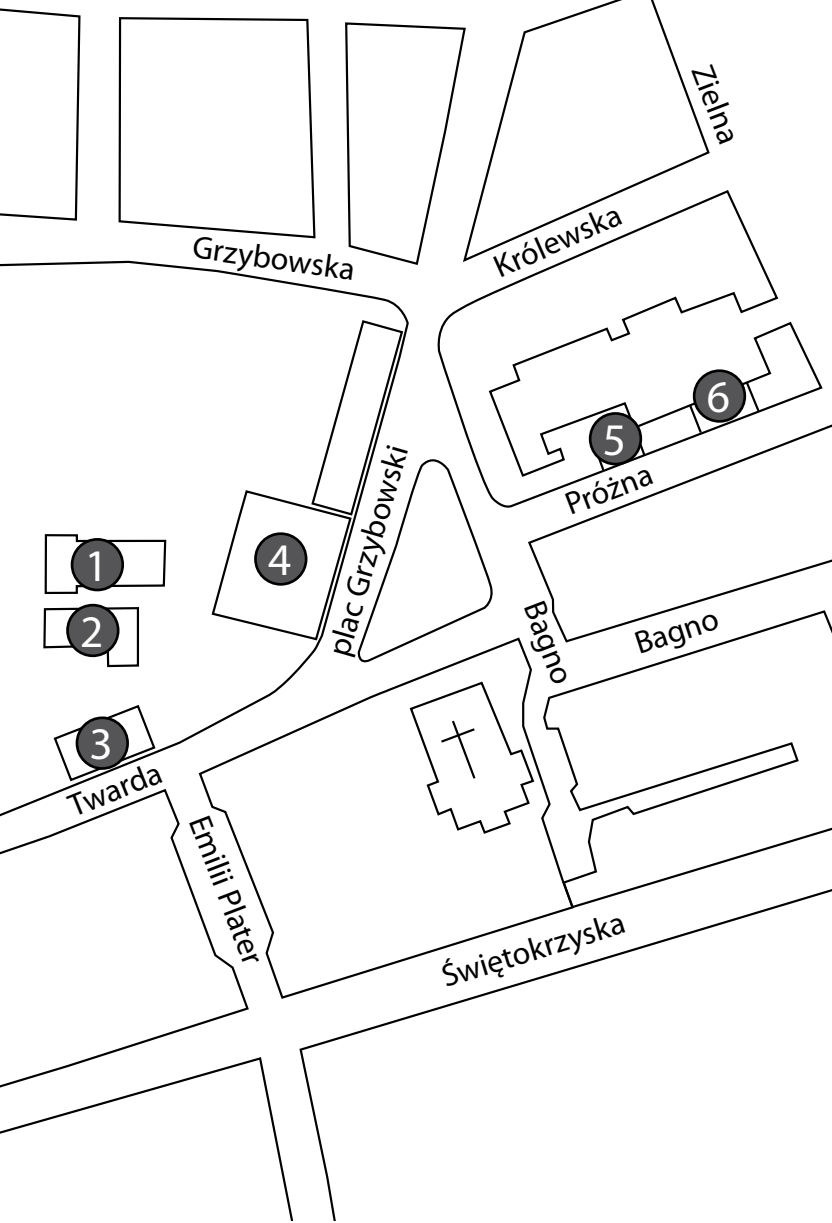
austriackie forum kultury

Szewach Weiss

Urodził się w Borysławiu, wojnę przeżył w Polsce dzięki pomocy polskich Sprawiedliwych. Po wojnie wyjechał do Izraela. Studiował na wydziale nauk politycznych i stosunków międzynarodowych Uniwersytetu Hebrajskiego w Jerozolimie i na wydziale prawa Uniwersytetu w Tel Awiwie. W 1969 roku obronił doktorat. Karierę naukową kontynuował na Uniwersytecie w Hajfie. W 1975 r. został profesorem. Działacz Partii Pracy. W latach 1969–1981 był członkiem Rady Miejskiej, a następnie także Zarządu Miasta Hajfy. Od 1981 do 1999 roku poseł do Knesetu (1988–1992 jego wiceprzewodniczący, 1992–1996 przewodniczący). Od 1984 do 1999 roku był delegatem izraelskiego parlamentu w Radzie Europy. W latach 2001–2003 ambasador Izraela w Polsce. Popularny i ceniony autor wielu książek i artykułów, stały współpracownik m.in. tygodnika „Wprost”. Od 2000 r. jest Przewodniczącym Rady Instytutu Pamięci Yad Vashem. Gościnnie prowadzi wykłady na temat historii i polityki Izraela na Wydziale Dziennikarstwa i Nauk Politycznych UW.

Jerzy Kisielewski

Dziennikarz radiowy i telewizyjny, opiekun spuścizny po swoim ojcu Stefanie Kisielewskim i współedytor jego pism, honorowy przewodniczący kapituły Nagrody Kisielewskiego, przyznawanej corocznie przez tygodnik „Wprost”.

- 1 Synagoga im. Nożyków, ul. Twarda 6
- 2 Biały Budynek, ul. Twarda 6
- 3 Uniwersytet Trzeciego Wieku, ul. Twarda 2/4
- 4 Klub Mamele (Teatr Żydowski), pl. Grzybowski 12/16
- 5 Cafe Prózna, ul. Prózna 12
- 6 austriackie forum kultury, ul. Prózna 8

ORGANIZATOR

מדרש
Midrasz

SPONSORZY

ZREALIZOWANO DZIĘKI DOTACJI
MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH
I ADMINISTRACJI

FUNDUSZ
MICHAELA H. TRAISSONA
DLA POLSKI

Fundacja Ronalda S. Laudera

PARTNERZY

Fundacja Shalom

austriackie forum kultury waw

קהלה

ויזשניווער

Gmina Wyznaniowa
Żydowska w Warszawie

PATRONAT MEDIALNY

